

Nummer : 10-11.2016

Onderwerp : Beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019

Korte inhoud : De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) bepaalt dat gemeenten een wettelijk taak en zorgplicht hebben op het terrein van de integrale schuldhulpverlening. Gemeenten hebben de taak om integraal beleid voor schuldhulpverlening te ontwikkelen. Hiertoe moet minimaal eens per vier jaar een beleidsplan worden vastgesteld dat richting geeft aan de uitvoering van de integrale schuldhulpverlening en de regierol van de gemeenten. In het beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019 staat het beleid schuldhulpverlening geformuleerd voor de gemeente Eemsmond voor de komende vier jaar.

Uithuizen, 31 mei 2016

Inleiding

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) bepaalt dat gemeenten een wettelijke taak en zorgplicht hebben op het terrein van de integrale schuldhulpverlening. Dit houdt in dat gemeenten ervoor moeten zorgen dat er kwalitatief goede schuldhulpverlening beschikbaar is en dat het resultaat hiervan wordt geborgd en gemonitord. Gemeenten hebben de taak om integraal beleid voor schuldhulpverlening te ontwikkelen. Hiertoe moet een plan worden vastgesteld dat richting geeft aan de uitvoering van de integrale schuldhulpverlening en de regierol van de gemeenten.

De gemeente Eemsmond heeft de professionele schuldhulpverlening ondergebracht bij de Volkskredietbank te Appingedam (VKB) middels een Gemeenschappelijke Regeling.

Vanuit de Wgs is bepaald dat er minimaal eens per vier jaar een beleidsplan moet worden vastgesteld dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening en de regierol van gemeenten. In het beleidsplan schuldhulpverlening moet volgens de wet in ieder geval worden opgenomen wat de te bereiken resultaten zijn, hoe de kwaliteit wordt geborgd, het maximaal aantal weken dat de gemeente nastreeft met betrekking tot de wacht- en doorlooptijden en hoe schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen wordt vormgegeven.

Het beleidsplan schuldhulpverlening was voor de periode van het jaar 2012 tot het jaar 2016 vastgesteld. Deze periode is nu voorbij. Dat betekent dat er door de gemeenteraad een nieuw beleidsplan schuldhulpverlening moet worden vastgesteld voor de komende vier jaar.

Kadernota schuldhulpverlening BMW

De gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond werken nauw samen op het gebied van het sociaal domein. Daarom is er voor gekozen om

eerst gezamenlijk de algemene beleidskaders schuldhulpverlening door de vier gemeenten vast te laten stellen zoals die staan omschreven in de Kadernota schuldhulpverlening BMW 2016-2019. In februari 2016 heeft de gemeenteraad ingestemd met de Kadernota schuldhulpverlening BMW 2016-2019. Tijdens de raadsvergadering zijn een aantal opmerkingen gemaakt en vragen gesteld en deze zijn zoveel mogelijk meegenomen in het voorliggende beleidsplan 'Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019'. De raad heeft specifiek aangegeven graag extra aandacht te willen voor de volgende doelgroepen: jongeren vanaf 17 jaar en vrijwilligers. Verderop in dit voorstel zal hier nader op worden ingegaan.

Beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019

Het voorliggende beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019 is het resultaat van eisen die de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) stelt aan de uitvoering van schuldhulpverlening.

Het beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019 verschilt niet veel van het beleidsplan dat was vastgesteld voor de periode van 2012-2015. Dit komt doordat het een algemeen beleidsplan betreft dat de hoofdlijnen aangeeft voor het beleid schuldhulpverlening en in deze hoofdlijnen is niet veel veranderd. In de uitvoering van schuldhulpverlening zijn de afgelopen jaren wel een aantal zaken gewijzigd. Zo is besloten om budgetbeheer te beperken tot maximaal vier jaar om de kosten te beperken en mensen meer eigen verantwoordelijkheid te geven en is er een tijdelijke opnamestop ingevoerd voor beschermingsbewind omdat dit geen wettelijke taak is van de gemeente en om de hoge kosten van beschermingsbewind in te beperken. Daarnaast is er in de uitvoering steeds meer aandacht voor preventie van schulden en de inzet van vrijwilligers.

In bijgaand beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019 zijn zaken opgenomen als het gewenste resultaat, de borging van kwaliteit, de verantwoording van de resultaten, wacht- en doorlooptijden, schuldhulpverlening aan gezinnen met kinderen, preventie en voorlichting, juridische aspecten en de financiering.

Hieronder zal een aantal onderdelen van het beleidsplan nader worden uitgelicht.

Uitgangspunten schuldhulpverlening

De uitgangspunten voor schuldhulpverlening zijn:

- Een brede doelgroep
- Maatwerk en vraaggerichte dienstverlening
- Een integrale aanpak
- Eigen verantwoordelijkheid van de klant

Doelstellingen schuldhulpverlening

Vanuit de integrale schuldhulpverlening zijn de volgende doelstellingen vastgesteld:

- voorkomen van schulden (voorkomen van recidive)
- duurzame resultaten
- bevorderen participatie
- voorkomen van maatschappelijke kosten

Preventie

Preventie is gericht op het voorkomen dat inwoners financiële verplichtingen aangaan die zij niet kunnen nakomen. Door voorlichting, adviesgesprekken, workshops en cursussen te geven wordt voorkomen dat inwoners een beroep moeten doen op een vorm van schuldhulpverlening door de Volkskredietbank. Daarnaast zijn in convenanten met schuldeisers samenwerkingsafspraken gemaakt over vroegsignalering. Doel hiervan is om financiële problemen in een zo vroeg mogelijk stadium aan te pakken en te voorkomen dat de schuldsituatie escaleert. Verder wordt middels het werken aan eigen financiële redzaamheid en inzet van nazorg geprobeerd om terugval en recidive te voorkomen. Hoewel schuldhulpverlening wordt ingezet voor doelgroepen van 18 jaar en ouder, kunnen preventieactiviteiten ook worden ingezet voor doelgroepen onder de 18 jaar.

Preventie is een belangrijk onderwerp dat BMW-breed zal moeten worden bekeken en ook breder is dan alleen preventie van schulden. Vanuit de uitvoering zal er meer aandacht komen voor preventie en zal er worden gekeken of de huidige preventieactiviteiten kunnen worden uitgebreid. Met de uitbreiding van preventieactiviteiten zal de komende jaren extra aandacht worden besteed aan diverse specifieke doelgroepen zoals bijvoorbeeld jongeren vanaf 17 jaar, gezinnen met kinderen, uitkeringsgerechtigden, ouderen of statushouders.

Vanaf januari 2016 geven de VKB en de GKB gezamenlijk workshops op het gebied van preventie van schulden op het werkplein te Winsum voor mensen die net een uitkering hebben aangevraagd. Verder wordt er momenteel nagedacht over andere vormen van preventie en ook over de rol die ketenpartners en vrijwilligers daarbij zouden kunnen vervullen.

Gezinnen met kinderen

Op basis van de Wgs moet in het beleidsplan specifiek aandacht worden besteed aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen. Een aanzienlijk aantal van deze gezinnen met kinderen leeft in armoede en in die situatie kunnen snel schulden ontstaan. Kinderen groeien dan op in een schuldsituatie en het risico bestaat dat zij daardoor zelf ook eerder schulden gaan maken. Deze specifieke groep verdient daarom extra aandacht.

Van de gezinnen die in 2015 bij de VKB in budgetbeheer zaten, was er in 21% sprake van een gezin met kinderen. Wanneer dit nodig blijkt te zijn, wordt aan deze gezinnen extra aandacht gegeven via de ketenpartners of de sociale wijkteams. Gezinnen worden door de VKB bijvoorbeeld doorverwezen naar jeugdmaatschappelijk werk of het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).

Voor de doelgroep gezinnen met kinderen is een uitzonderingsclausule in de beleidsregels schuldhulpverlening opgenomen. Daardoor is het mogelijk om bij een gezin met inwonende minderjarige kinderen de maximale duur van budgetbeheer te verlengen of een uitzondering te maken op de bepaling dat budgetbeheer eenmalig is. Verder wordt bij deze doelgroep terughoudend omgegaan met de uitsluitinggronden van recidive, fraude of bestuurlijke boete.

Ondernemers

Zelfstandig ondernemers kunnen onder bepaalde voorwaarden een beroep doen op schuldhulpverlening. In de eerste plaats zal worden onderzocht of de zelfstandig ondernemer met financiële problemen kan worden geholpen in het

kader van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz). Het kan dan gaan om kredietverlening of bijstand in levensonderhoud. Ondernemers die nog een lopende onderneming hebben kunnen voor schuldhelpverlening worden doorverwezen naar organisaties die in schuldhelpverlening aan ondernemers gespecialiseerd zijn. Primair is het Ondernemershuis Noord-Groningen hiervoor de aangewezen partij in onze regio. Deze organisatie ontvangt vanuit economische zaken van de vier gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsumond een subsidie om beginnende ondernemers te ondersteunen.

Mensen met zakelijke schulden waarvan de onderneming inmiddels is stopgezet kunnen een beroep doen op de reguliere schuldhelpverlening van de VKB. Zij moeten dan wel een verklaring van uitschrijving van het bedrijf van de Kamer van Koophandel kunnen overleggen.

Beschermingsbewind

Landelijk is er een zorgelijke groei van mensen waarvoor beschermingsbewind wordt verleend. Dit betekent voor gemeenten een toename van de uitgaven van bijzondere bijstand omdat veel mensen de kosten hiervoor niet zelf kunnen betalen. Oorzaak van de toename is onder meer de recente wetswijziging waardoor ook verkwisting en het hebben van problematische schulden grond kunnen zijn voor beschermingsbewind. Ook het steeds ingewikkelder worden van de regelgeving maakt dat veel burgers er financieel niet meer uitkomen.

Beschermingsbewind valt niet onder de wettelijke taak van de Wgs en de kosten voor beschermingsbewind worden steeds hoger. Om die redenen is in het voorjaar van 2015 besloten om tijdelijk een cliëntenstop op beschermingsbewind in te stellen bij de VKB voor 2015 en 2016. Nieuwe cliënten die zich bij de VKB melden voor een aanvraag beschermingsbewind worden doorverwezen naar commerciële partijen. Daarbij wordt geadviseerd om te kiezen voor een partij die is aangesloten bij een branchevereniging. De VKB houdt zich wat betreft beschermingsbewind alleen nog bezig met de bestaande cliënten en neemt alleen nog zeer schrijnende gevallen op in beschermingsbewind. Aan het eind van het jaar 2016 zal er bestuurlijk voor de jaren 2017 en verder een besluit worden genomen over of de tijdelijke opnamestop wordt opgeheven of in stand moet blijven.

Omdat beschermingsbewind een apart onderdeel betreft dat niet valt onder de wettelijke taak van de Wgs is hierover geen apart hoofdstuk opgenomen in het beleidsplan. Informatie over beschermingsbewind is wel terug te vinden in de kwartaalrapportages, jaarstukken en begrotingen van de VKB.

Jongeren vanaf 17 jaar

De doelgroep jongeren vanaf 17 jaar is niet apart als doelgroep opgenomen in het beleidsplan. Het beleidsplan biedt namelijk voldoende ruimte om via de inzet van preventie in de uitvoering extra aandacht te besteden aan specifieke doelgroepen. Daarnaast is het beleidsplan een plan voor de komende vier jaar en kan het zo zijn dat de aandacht voor specifieke doelgroepen per jaar verschillend is. In de uitvoering zal BMW-breed worden gekeken naar mogelijkheden om preventieactiviteiten uit te breiden. De doelgroep jongeren vanaf 17 jaar zal hierbij worden meegenomen.

Vrijwilligers

Met name bij de activiteiten die zijn gericht op preventie en nazorg kunnen vrijwilligers een belangrijke rol spelen als het gaat om schuldhelpverlening. De gemeenten staan de komende jaren voor bezuinigingsopgaven en zullen daar-

om meer vrijwilligers moeten inschakelen bij het schuldhulpverleningstraject. De VKB is momenteel aan het onderzoeken hoe vrijwilligers hierin een rol zouden kunnen krijgen. Belangrijke uitgangspunten voor de ondersteuning door vrijwilligers is dat de vrijwilligers voldoende kennis en training krijgen om deze ondersteunende taken goed te kunnen vervullen en dat er in de praktijk een goede afstemming plaats vindt tussen de professionals, de vrijwilligers en het informele netwerk. Medio 2016 zal een voorstel over de inzet van vrijwilligers binnen de integrale schuldhulpverlening aan het college worden voorgelegd.

Wacht- en doorlooptijden

In de Wgs is opgenomen dat een persoon die zich wendt tot integrale schuldhulpverlening binnen vier weken een gesprek moet hebben met de schuldhulpverlener waarbij de hulpvraag wordt vastgesteld. In crisissituaties dient het gesprek binnen drie dagen plaats te vinden. Er zijn bij de VKB geen wachtlijsten en de wettelijke vastgestelde termijnen worden gehaald.

Financiering

De financiering van de gemeentelijke schuldhulpverlening is vastgelegd in de begroting van 2016. Binnen de begroting is structureel budget gereserveerd voor schuldhulpverlening. Het beleid dat is vorm gegeven in het beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019 past binnen de vastgestelde begrotingen. Voor de gemeente Eemsmond is er voor 2016 een bedrag van in totaal € 257.000 begroot. Voor 2017 is dat een totaalbedrag van € 264.000.

Resultaten

De gemeente wordt jaarlijks geïnformeerd over de resultaten van de schuldhulpverlening van de VKB via afzonderlijke kwartaalrapportages en jaarstukken waarin onder andere de volgende informatie wordt opgenomen:

- wachttijden
- instroom
- ingezette producten
- doorlooptijden
- uitval
- uitstroom
- recidive
- realisatie ten opzichte van de begroting

Daarnaast wordt in de kwartaalrapportages aandacht besteed aan de verschillende doelgroepen die een beroep doen op schuldhulpverlening (leeftijd, geslacht, gezinssituatie, problematiek en hulpvraag, inkomen, hoogte schulden, oorzaak schulden).

Beleidsregels

Het algemeen bestuur van de VKB is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019. Daarbij acht zij het wenselijk dat er voor de burgers heldere regels zijn voor de toelating tot schuldhulpverlening en de voorwaarden die daarbij worden gesteld. Ook dient duidelijk te zijn welke verplichtingen het bestuur kan opleggen en wanneer schuldhulpverlening kan worden geweigerd of worden beëindigd. Daarom zijn door het algemeen bestuur beleidsregels vastgesteld. Deze kunnen worden bijgesteld als dat nodig is. Omdat het beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019 niet veel verschilt van het vorige beleidsplan is aanpassing van de beleidsregels niet nodig.

Herindeling

De gemeente Eemsmond neemt op dit moment deel aan de GR met acht andere gemeenten en heeft de uitvoering belegd bij de VKB. De gemeenten Bedum, Winsum en De Marne nemen de producten schuldhulpverlening af bij de GKB. Gezien de samenwerking tussen de vier gemeenten zou het logisch zijn om de schuldhulpverlening in de toekomst bij één partij onder te brengen. Maar omdat nog niet duidelijk is hoe de herindeling er precies uit gaat zien en omdat een gemeente niet zomaar uit een GR kan stappen en dit ook grote financiële gevolgen heeft, wordt geadviseerd om hiermee te wachten totdat helder is met welke gemeenten er samengewerkt gaat worden na de herindeling.

Vergelijking schuldhulpverlening VKB en GKB

De gemeenteraad heeft eerder aangegeven dat zij graag zou willen dat er onderzoek wordt gedaan naar de dienstverlening van de VKB en de GKB en dat er een vergelijking wordt gemaakt tussen de twee partijen. Daarnaast wil zij graag weten wat het de gemeente Eemsmond zou kosten om uit de GR te stappen. Het onderzoek hiernaar is gaande. Zodra alle gegevens bekend zijn, zal hierover een memo naar de raad worden gezonden.

Reactie cliëntenraad

De cliëntenraad heeft op 13 juni 2016 een advies uitgebracht op het beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019. Deze treft u bij de stukken aan. De reactie van het college hierop is thans in voorbereiding. De raad wordt hierover per memo geïnformeerd.

Voorstel

De raad wordt voorgesteld om:
het beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2019 vast te stellen.

Burgemeester en wethouders
van de gemeente Eemsmond,

M. van Beek, burgemeester

B.L. Meijer, secretaris